

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง:กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านวังกะทะ

นางสาววิรวรรณ วรศรี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

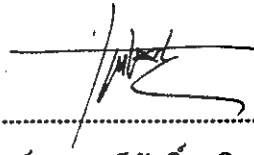
ปีการศึกษา 2544

ISBN...

หน้าอนุมัติ

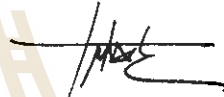
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ ศิลกุล)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ ศิลกุล)

(อาจารย์พงศัมิตร โพธิ์กลาง)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน พ.ศ.

บทคัดย่อ

นางสาววิรวรรณ วรศรี ; การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ; กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน
บ้านวังกะทะ หมู่ 4 ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ศิลกุล และ อาจารย์ พงศ์มิตร โพธิ์กลาง

การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษาหมู่บ้านวังกะทะมี
วัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา 3 ข้อของการดำเนินงานด้านกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปัจจัยด้าน
บวกและด้านลบที่สนับสนุนและอุปสรรคของการดำเนินงานกองทุน กระบวนการสร้างเครือข่าย
องค์กรเพื่อการเรียนรู้และตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านวังกะทะ ซึ่งมี 197 ครัวเรือนและ 3 องค์กร
โดยเริ่มมีการจัดตั้งกองทุนเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2544 มีสมาชิกกองทุนกู้ยืม 97 รายปล่อยกู้ยืม 80 ราย
เริ่มปล่อยเงินกู้เมื่อ วันที่ 10 เมษายน 2545 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการใช้ระยะเวลาตั้งแต่
ธันวาคม 2544 ถึงเดือน สิงหาคม 2545 โดยวิธีการศึกษาเอกสารข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลไว้ การจัดเวที
ชาวบ้าน การสังเกต การสัมภาษณ์ชาวบ้านวังกะทะและผู้เกี่ยวข้องหมู่บ้านวังกะทะมีความเข้มแข็ง
ระดับปานกลางซึ่งดูได้จากการสรุปผลความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งได้สรุปไว้ใน บร. 2 ซึ่งข้อมูลที่ได้
จากสุ่มถามกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 50 ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านวังกะทะ และการให้ความร่วมมือใน
การที่จะทำกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน ของกองทุนหมู่บ้านและจกการที่ทำสารนิพนธ์ได้ทำ
การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในการประชุมประจำของทุกเดือนทำให้ทราบข้อมูลอย่างแท้จริงส่วนผล
ของการดำเนินการ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น ไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียง
ใดพบว่าตรงตามความต้องการของรัฐบาลที่กระจายเม็ดเงินสู่สังคมระดับรากหญ้า ซึ่งดูได้จากจำนวน
เงินผู้กู้กองทุนหมู่บ้านซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่นำไปทำอาชีพเสริมจากอาชีพหลัก หรือนำไปเพิ่มทุนขยาย
กิจการ ในประเมินโครงการดังกล่าวทางภาครัฐควรที่จะมีการจัดอบรมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
วังกะทะเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานบริหารงาน ในกองทุนหมู่บ้านให้เข้มแข็งเกี่ยวกับ
เรื่องของการทำบัญชีเพื่ออำนวยความสะดวกและการประเมินผล

สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ประเมินขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ ผู้นำชุมชนและ
กลุ่มบุคคลต่างๆที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดี ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการ
ประเมินงานประเมินดังนี้

อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ ศิลกุล และอาจารย์ พงศ์มิตร โพธิ์กลาง อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร. พัฒนา กิตติอาษา และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาทั่วไป สำนักวิชา

เทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ

พัฒนากรอำเภอและปลัดอบต. ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่

นายอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุน

ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณชาวบ้านวังกะทะที่ให้ความร่วมมือ

ในการตอบคำถามต่างๆ

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดี
ตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

วีรวรรณ วรศรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	6
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
1. นโยบายหลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	7
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และฉบับที่ 2.....	9
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	11
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง..	12
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	13
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	13
7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินชีพโมเดล.....	14
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	16

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 -ฉบับที่ 7 แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งทางคณะรัฐบาลภายใต้การนำของพรรคไทยรักไทยได้มีการจัดทำโครงการหลักและนโยบายเร่งด่วน คือการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ให้ได้ผลชัดเจน และรวดเร็ว โดยรัฐบาลเป็นผู้ลงทุนทางสังคม เป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน โดยรัฐบาลจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท โดยเป็นการให้เปล่า ให้หมู่บ้านและชุมชนเป็นเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้คือ ประชาชนได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญา และพัฒนาศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจ ที่ใช้ความรู้เป็นพื้นฐานของการหารายได้ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงได้เกิดขึ้น ตามนโยบายโดยกระจายครอบคลุมทุกหมู่บ้าน และชุมชนเมือง 74,881 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งการจัดทำโครงการนี้ มีการหวังผลที่จะให้ เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากในทางหลักเศรษฐศาสตร์ ความมุ่งหวังทางสังคม คือ การเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชน ให้บริหารจัดการกองทุน เพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยืน

ซึ่งในส่วนของศักยภาพของชุมชนสามารถเป็นตัวบ่งชี้ ถึงการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และในการจะทำให้ชุมชนมีศักยภาพต้องอาศัยปัจจัยร่วมและรวมถึงความซื่อสัตย์ ต่างๆ เหล่านี้ส่งผลถึงศักยภาพในชุมชนและหมู่บ้านของตน ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญและสนใจที่จะศึกษารายละเอียดดังกล่าวเพื่อนำมาประเมินศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาลได้ใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยความมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจน และนำไปสู่การสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ชีวิตของประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคม เป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้ก็คือ ประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญา และศักยภาพ สำหรับก้าวสู่เศรษฐกิจใหม่และส่งเสริมฐานรากทางสังคม โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองของชุมชนหมู่บ้านจนเกิดความเข้มแข็ง

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้ง กองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ขังไม่ได้รับการ อนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนา กองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนัก งานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อประ สติภาพการบริการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลัก สูตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยรัฐบาลต้องการให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เข้ามาศึกษาเรียนรู้ เพื่อทำหน้าที่ประเมินและส่งเสริมการดำเนินงานของกองทุนดังกล่าวในหมู่บ้าน ของตนให้มีความยั่งยืน ทั้งนี้โดยให้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับกองทุน ตลอดจนการสร้าง กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นตนเอง

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อเป็นการชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านวังกะทะที่ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนใน ทิศนะของประชาชนในหมู่บ้านวังกะทะ และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของ ชุมชน ตามตัวชี้วัดที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด
2. เพื่อทราบผลการดำเนินการโครงการกองทุนหมู่บ้านวังกะทะเป็นไปตามวัตถุประสงค์มาก น้อยเพียงใด
3. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดัง กล่าว มีอะไรบ้าง

1.3 กรอบแนวคิดทฤษฎี

นักประเมินคนสำคัญที่สร้างแบบจำลองซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมิน โครงการ ได้แก่ Tyler , Cronbach , Scriven , Stake , Aikin , Hammond , Provus , Stufflebeam เป็นต้น

Tyler' Goal Attainment Model เป็นแบบจำลองที่ยึดจุดมุ่งหมายเห็นหลักในการประเมิน ความสำเร็จของโครงการ โดยการตรวจสอบผลผลิตของโครงการว่า ได้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งได้ หรือไม่เพียงใด

Cronbach 's Evaluation Model เป็นการรวบรวมข้อมูล และการใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ เกี่ยวกับการจัดโครงการ ทางด้านการเรียน การสอน ซึ่งแบ่งการตัดสินใจเป็น 3 ด้าน คือ รายวิชา นัก เรียน รายบุคคล และการบริหารจัดการโรงเรียน โดยกล่าวเพิ่มเติมถึงการประเมินโครงการไม่ควร ประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น ควรประเมินผลข้างเคียงของโครงการด้วย โดยเฉพาะการค้น

หาข้อบกพร่องของโครงการ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ

Scriven 's Evaluation Model กล่าวไว้ว่าการประเมิน โครงการนอกจากการประเมินตามวัตถุประสงค์แล้ว ยังต้องคัดเลือกข้อมูลข้างสารที่จำเป็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผลผลิตโดยตรงและ ผลกระทบอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนิน โครงการ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ โดยนักประเมินจะมีอิสระในการดำเนินงาน

Stake 's Countenance Model การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง แล้วนำมาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อบรรยายและตัดสินใจคุณค่าโครงการที่ ต้องการประเมิน โดยเน้นการบรรยายสิ่งที่ถูกประเมินให้ชัดเจน การประเมินโครงการในแนวคิดนี้ มีลักษณะเป็นการประเมินเพื่อตอบสนอง (Responsive Evaluation) ซึ่งต้องอาศัยการบรรยาย และการตีความข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นระบบ

Alkin 's Concepts of Evaluation กระบวนการคัดเลือกประมวลผลข้อมูลและ จัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอต่อผู้ตัดสินใจในการกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนิน โครงการ ลักษณะของการประเมินแบบนี้ที่นักประเมินทำหน้าที่เป็นผู้จัดหาและเตรียมข้อมูลแล้วสรุปรายงานให้ผู้ตัดสินใจได้ทราบเพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสมเกี่ยวกับโครงการต่อไป

Aammond 's Concepts of Evaluation แนวคิดนี้เป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎี การประเมินร่วมกับทฤษฎี การจัดการในการประเมินโครงการ เพื่อพัฒนาโครงการซึ่งจะทำให้โครงการดำเนินการไปได้อย่างมั่นคง โดยเน้นการหาความแตกต่างระหว่างผลงานกับมาตรฐาน ผู้ดำเนินโครงการต้องมีส่วนร่วมในการประเมินทุกขั้นตอน

Stufflebeam 's CIPP Model ดำเนินการประเมินควบคู่ไปตั้งแต่ทำโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ โดย สตีฟเฟลมบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “ เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ “ (Evaluation is process of delineating, obtaining and using information for judging alternative decision)

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ชิปโมเดล”

รูปแบบของการประเมิน โดยใช้หลักเหตุผลทั่ว ๆ ไปอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจและแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใด ๆ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้คือ

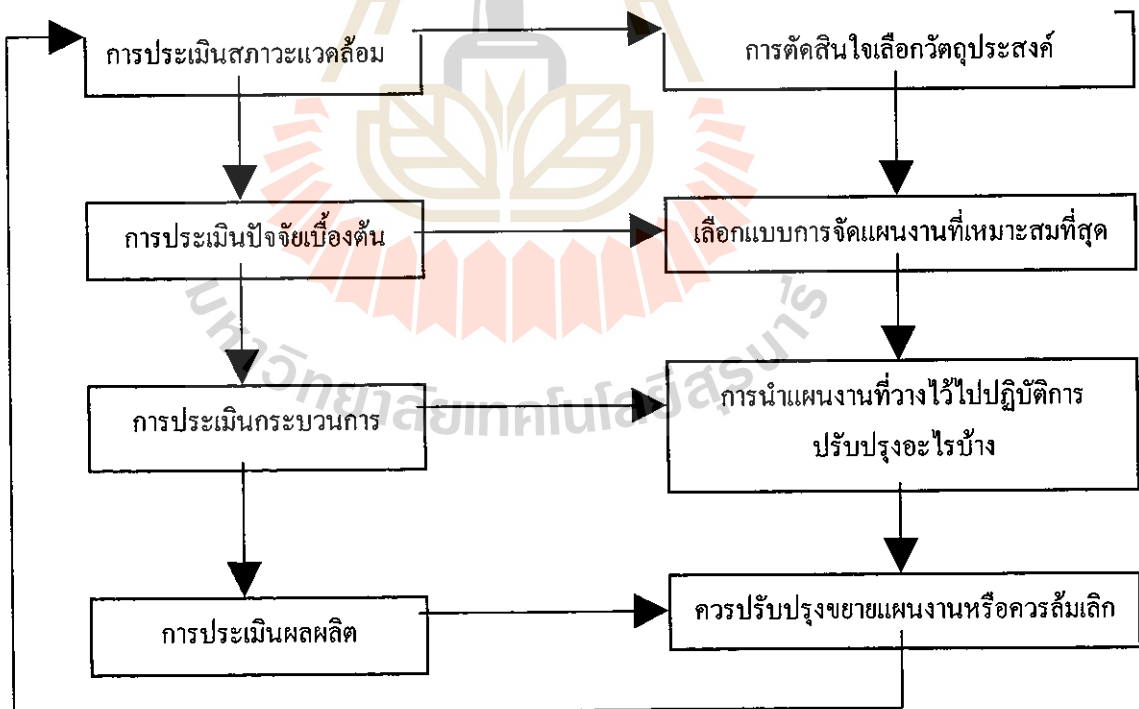
1. ขั้นของการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
2. ขั้นของการรวบรวมสารสนเทศ (Information) ที่ต้องการ
3. ขั้นของการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจในนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

แบบจำลองซีพีจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับ โครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูแลผลสำเร็จของโครงการ

แผนภาพข้างล่างนี้ สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

1.4 วิธีดำเนินการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เก็บจากการสำรวจพื้นที่ที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์คือ บร.ทั้ง 12 บร. และแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบด้วยตัวเอง

- บร.1 คือ แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- บร.2 คือ แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- บร.3 คือ แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- บร.4 คือ แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- บร.5 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- บร.6 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- บร.7 คือ แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน
- บร.8 คือ โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- บร.9 คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- บร.10 คือ แบบสรุปบทเรียนชุมชน
- บร.11 คือ แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
- บร.12 คือ การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

ข้อมูลทุติยภูมิ (Second data) ข้อมูลจากส่วนราชการ, เอกชน, ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ คือ ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นตัวเลข (asempirical research where the data are numerical) โดยที่คำถาม สมมุติฐาน กรอบแนวคิดและวิธีการวิจัยได้รับการออกแบบและกำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ

เชิงคุณภาพ คือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นรายละเอียดเรื่องเล่าและคุณลักษณะต่างๆ ในเชิงลึกที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวเลข ซึ่งให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นและการปรับกรอบคำถาม แนวคิดและวิธีการวิจัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงเพื่อให้เข้าถึงการวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลที่ลุ่มลึกและสะท้อนภาพความจริงให้มากที่สุด

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบถึงศักยภาพของหมู่บ้านวังกะทะความเข้มแข็งของหมู่บ้านวังกะทะ
2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุป้าหมายมากน้อยเพียงใด
3. ได้ทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ และการส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุป้าหมายของหมู่บ้านวังกะทะ

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นขึ้นทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้มีการกำหนดระเบียบการต่างๆ ทั้งที่กำหนดให้เป็นระเบียบระดับประเทศและกำหนดให้คณะกรรมการระดับหมู่บ้านกำหนดขึ้นเองเพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งได้รวบรวมระเบียบ และแบบฟอร์มต่างๆที่สำคัญไว้ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
 - 2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544
 - 2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านวิงกะทะ พ.ศ. 2544
3. แบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวิงกะทะ
 - 3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านวิงกะทะ
4. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพชีพโมเดล
5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) ระบุว่า นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

ตามที่ หนังสือพิมพ์ ชีวิตชุมชน ฉบับที่ 11 มีนาคม - มิถุนายน 2544. กล่าวว่า นโยบายกองทุนหมู่บ้านคือ "เครื่องมือ" และ กระบวนการในการกอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและสังคมร่วมกันของชุมชนในระดับหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้ชุมชนและสมาชิกได้มาเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ส่งเสริมให้เกิดการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นพื้นฐานในการพึ่งตนเอง(ลดรายจ่าย สร้างรายได้) โดยใช้ "เงิน" เป็น "เครื่องมือ" ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่กำลังพัฒนา และต่อยอดให้กับชุมชนที่มีความเข้มแข็งแล้วระดับหนึ่งให้ขยายผลไปช่วยชุมชนที่อ่อนแอกว่า กลไกชุมชนระดับหมู่บ้านเป็นกุญแจของความสำเร็จ หากเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การใช้ปัญญานำหน้าการเงินการติดตามประเมินผลที่ดี การวางแผนหมุนเวียนให้เกิดความยั่งยืน ท่ามกลางการปฏิบัติก็มีการสรุปทบทเรียนกันเป็นระยะในลักษณะทำไปเรียนรู้ไป ในอนาคตเราจะเห็นคุณภาพใหม่ของการพัฒนาชุมชน สังคม ตลอดจน สิ่งต่างๆ ที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงที่ไม่เลื่อนลอย และมีความยั่งยืนเติบโตอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

1.2 หลักการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ (2544) ระบุหลักการไว้ว่าเป็นการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านซึ่งเป็นไปตามแนวทางการปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน โดยให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนทางสังคมของชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ ฯลฯ และกองทุนที่หน่วยราชการจัดตั้งขึ้น มีการบริหารในส่วนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน แล้วจะถือมีการติดตามและประเมินผลเพื่อชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

ความคิดและหลักการต่างๆ ที่ออกมาเป็นนโยบายของรัฐบาล มาจากประชาชนที่ระดมความคิดผ่านเวทีต่าง ๆ หรือสะท้อนความคิดออกมาผ่านสื่อต่าง ๆ แล้วรัฐบาลก็จับความคิดเหล่านั้นมากำหนดเป็นนโยบาย ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ

1. การปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทางให้หมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางการพัฒนา
2. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. การบริหารการจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน
4. การติดตามและประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ข้อ 6) ได้กำหนด

วัตถุประสงค์ไว้เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนให้มีกองทุนเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย พร้อมทั้งบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในด้านความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและทางสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศในอนาคต

2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวดดังนี้

2.1.1 หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย

1.1 นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี เป็น ประธาน

1.2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็น รองประธานคนที่ 1

1.3 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็น รองประธานคนที่ 2

1.4 รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็น รองประธานคนที่ 3

1.5 ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็น กรรมการ

1.6 เลขานุการนายกรัฐมนตรี เป็น กรรมการและเลขานุการ

2. คณะกรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปีและจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย รวมทั้งคณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถและได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

3. ในการประชุมของคณะกรรมการต้องมีองค์ประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด

4. คณะกรรมการอำนาจและหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดกรอบระเบียบข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1.2 หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ข้อ 13) และ (ข้อ 14) สรุปได้ว่า

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานนี้มีอำนาจหน้าที่ เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการที่ปฏิบัติงานบูรณาการศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จัดให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหาร ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และเตรียมความพร้อมให้การสนับสนุนเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานต่อคณะกรรมการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

หมวด 1 ข้อความทั่วไป กล่าวถึงการบังคับใช้ระเบียบและความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้ในระเบียบเพื่อให้เข้าใจในความหมายที่ตรงกัน

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวถึง ปรัชญาหลักการ วัตถุประสงค์ แหล่งเงินกองทุน และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงบุคคลในตำแหน่งต่างๆและอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดกล่าวถึงบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ ขอบเขตและอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำนาจหน้าที่และการดำรงตำแหน่งตามวาระที่กำหนด

หมวด 6 กองทุนและสมาชิก กล่าวถึงแหล่งที่มาของเงินกองทุน คุณสมบัติและหน้าที่ของสมาชิก

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงขั้นตอนการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและการชำระคืนเงินกู้

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ กล่าวถึงวิธีการทำระบบบัญชีและการรายงานผลการดำเนินงานของกองทุน

หมวด 9 บทเฉพาะกาล กล่าวถึงการเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ และหน้าที่การขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุน การเปิดบัญชีเงินฝากกองทุน ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านวิงกะทะพ.ศ. 2544

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านวิงกะทะ พ.ศ. 2544 จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. ประเด็นที่ต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดคือ วงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท หากเกินต้องให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ละรายหนึ่งไม่เกิน 50,000 บาท และการกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

2. ประเด็นอื่น ๆ ตามคณะกรรมการกองทุนบ้านวิงกะทะกำหนดดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
- 2) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
- 3) คุณสมบัติของสมาชิก
- 4) สมาชิกขาดหรือพ้นจากการเป็นสมาชิก
- 5) แหล่งที่มาของกองทุน
- 6) การชำระคืนเงินกู้ เงินชำระหนี้เงินกู้
- 7) อัตราดอกเบี้ย
- 8) การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
- 9) การจัดทำระบบบัญชี
- 10) การจัดทำระบบตรวจสอบ

3. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุน มีดังนี้

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนบ้านวิงกะทะ

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนบ้าน และชุมชนเมือง เป็นแบบบันทึกการสังเกตการณ์จัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน โดยคณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นผู้บันทึกผลในแบบฟอร์มนี้ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ชื่อหมู่บ้าน

2) ระบุว่ากระบวนการในการเลือกตั้งถูกต้องตามข้อ 41 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) หรือไม่

3) ระบุว่าคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับการคัดเลือกมีคุณสมบัติตามข้อ 17 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) มากน้อยเพียงใด

4) ชื่อผู้ติดตาม/สังเกตการณ์

5) ลงวันที่ในการสังเกตการณ์

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านวังกะทะ (กทบ.2)

เมื่อกองทุนบ้านวังกะทะ หมู่ที่ 4 ได้ดำเนินงานจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว ก็สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอได้ซึ่งมีข้อมูลที่เป็นรายละเอียดที่สำคัญของหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ๆ มี 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. จำนวนประชากร
2. จำนวนครัวเรือน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2. วิธีคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
4. คณะกรรมการมีคุณสมบัติครบถ้วน
5. จำนวนคณะกรรมการที่มีประสบการณ์ในการบริหารกองทุน
6. มีรายชื่อคณะกรรมการกองทุน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

1. มีระเบียบข้อบังคับสำหรับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
2. มีระเบียบข้อบังคับ ตามที่กำหนด

3. มีวิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนกลุ่ม ที่มีในหมู่บ้าน
2. จำนวนสมาชิก
3. จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุน
4. มีการเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
5. หมู่บ้านมีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านหรือเครือข่ายอื่น

นอกหมู่บ้าน

ส่วนที่ 5 มีแนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการในการบริหารเงินกองทุน ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
2. วิธีการในการบริหารเงินกองทุน ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
3. กิจกรรมที่จะให้สมาชิกกู้ยืม
4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
5. วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
6. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
7. วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้น และดอกเบี้ยเงินกู้ตามสัญญา
8. แนวทางในการบริหารด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
9. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ
10. ประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน
11. ลงชื่อผู้รับรองผลการประเมิน โดย
 - ประธานกองทุน ฯ
 - รองประธาน ฯ
 - เลขานุการ
 - กรรมการ 2 ท่าน

4. หลักประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

การประเมินโครงการเพื่อการตัดสินใจเป็นรูปแบบการประเมิน ของกลุ่มนักประเมินที่มีความเชื่อในการประเมินที่เป็นระบบที่มีขั้นตอนการประเมินที่ครบวงจร ซึ่งให้สารสนเทศในการตัดสินใจที่เหมาะสมตามแนวคิดของนักประเมินซึ่งได้แก่ ครอนบาช (Cronbach,1963)

อัลคิน(Alkin,1969) โปรวัส(Provus,1971) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam,1971) โดยมีแนวคิดดังนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,2540)

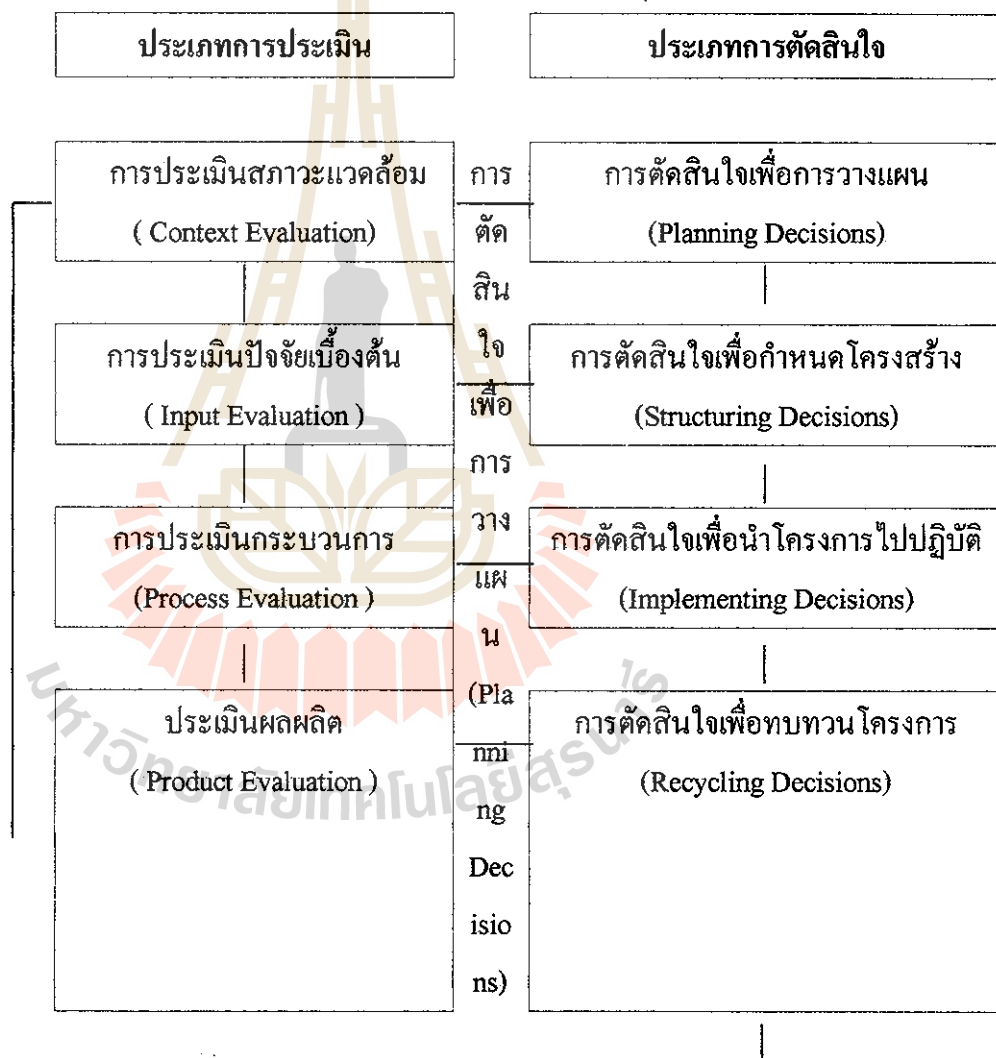
ตารางที่ 1 แนวความคิดนักประเมินเพื่อการตัดสินใจ

นักทฤษฎี	แนวความคิด
ครอนบาค	การประเมินเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัด โปรแกรมทางการศึกษาและการประเมินนั้นไม่ควรจะทำโดยการใช้แต่เพียงแบบทดสอบอย่างเดียว แต่ควรใช้แนวทางการประเมินอีกซึ่งได้แก่ การศึกษากระบวนการ การวัดศักยภาพของผู้เรียน การวัดทัศนคติ การติดตามผล
อัลคิน	การประเมินเป็นกระบวนการของการคัดเลือกเก็บข้อมูลและการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อการเลือกแนวทางในการทำกิจกรรมหรือ โครงการใด ๆ
โปรวัส	การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการค้นหาค่าช่องว่างระหว่างภาวะที่เป็นจริงกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดเพื่อใช้ภาวะดังกล่าวเป็นตัวชี้หรือระบุข้อบกพร่องของโครงการแนวคิดนี้ถือว่าการประเมินจะต้องดำเนินไปควบคู่กับโครงการ
สตัฟเฟิลบีม	การประเมินเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจ โดยการแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ การประเมินสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยเบื้องต้น การประเมินกระบวนการ ประเมินผลผลิต

ตามแนวความคิดของครอนบาค), อัลคิน, โปรวัส นั้นเป็นแนวความคิดที่ไม่ได้แยก

ประเด็นในการประเมินออกอย่างชัดเจน จะเห็นได้จากแนวความคิดของครอนบาคที่เน้นศึกษากระบวนการ ซึ่งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอย่างเดียว ยังมีสิ่งแวดล้อม และปัจจัยอื่น ๆ และผลที่เกิดขึ้นที่ต้องศึกษาควบคู่ไปด้วย แนวความคิดของอัลคินนั้นก็เน้นที่กระบวนการคัดเลือกการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์เท่านั้น ซึ่งอาจมีข้อมูลบางส่วนไม่ได้รับความสนใจ จึงอาจยังไม่ครอบคลุมปัญหาที่จะต้องประเมินทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดของโปรวัส นั้น ต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อหาข้อบกพร่องระหว่างภาวะความเป็นจริงกับมาตรฐานซึ่งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาตินี้เป็นโครงการใหม่ที่เพิ่งจะเกิดขึ้น และเป็นโครงการที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นในการกำหนดมาตรฐานที่ต้องใช้ร่วมกันได้ครอบคลุมนั้นจึงทำได้ยาก แนวความคิดนี้จึงใช้ไม่ได้

ในการเลือกรูปแบบการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ได้เลือกรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม หรือชีพพ์โมเดล เพราะแบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่จะประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียดต่าง ๆ จากการรับข่าวสารแบบสะสมที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมากทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่ายสะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,2540) ซึ่งดูได้จากการประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ภาคผนวก จ) ที่ใช้ชีพพ์โมเดลในการประเมินเพื่อการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินตามชีพพ์โมเดลของสตัฟเฟิลบีม
(เขาวดี ราชชัยกุล วิทยาลัยศรี,2542)

5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากรายงานพิเศษ (กองบรรณาธิการหนังสืองานวันนี้.2544) (138/684) สรุปสาระสำคัญของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยจะคัดเลือกบัณฑิตว่างงานในท้องถิ่น จำนวน 74,881 คน เข้ารับการอบรมหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ” และส่งเข้าปฏิบัติงานในทุกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ

2. สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จัดทำหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ” ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ (สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน) และทบวงมหาวิทยาลัย และภายหลังจากจัดปฐมนิเทศ และฝึกอบรมบัณฑิตผู้ได้รับการคัดเลือกแล้ว จะจัดส่งเข้าช่วยในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจะปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ 5 วันต่อสัปดาห์ มีอาจารย์มาสอนเสริมเดือนละ 2 วัน และมีอาจารย์มาเนเทศติดตามงานเดือนละ 4 ครั้ง รวม 4 วัน

3. การคัดเลือกบัณฑิต จำนวน 74,881 คน จะให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นผู้คัดเลือกจากบัณฑิตที่ด้อยโอกาสและยากจนในท้องถิ่น ให้ได้รับทุนการศึกษาเป็นรายเดือน เดือนละ 6,360 บาท ระยะเวลา 10 เดือน ซึ่งจะต้องจ่ายค่าเรียนเดือนละ 600 บาท โดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่จะเป็นผู้จ่ายการศึกษาให้บัณฑิตในแต่ละเดือน

4. บัณฑิตผู้รับทุนต้องรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใน การปฏิบัติงานทุกราย 15 วัน รายเดือน และรายไตรมาส โดยมีคณาจารย์ผู้สอนและคณาจารย์นิเทศ คอยช่วยเหลือบัณฑิตในพื้นที่ปฏิบัติงานและติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ รวมทั้งมีการประชุม สัมมนาทุก 3 เดือน ทั้งนี้ จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลโครงการนี้ ทั้งในระดับ ส่วนกลาง โดยมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน และคณะกรรมการระดับจังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน

จากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นที่รัฐบาลได้จัดให้มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งเป็นโครงการที่เกิดขึ้นมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน(ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการกันเอง) ว่ามีสิ่งใดที่ควรได้รับการแก้ไข โดยรัฐบาลจะได้รับข้อมูลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านจากบัณฑิตที่ทำหน้าที่ในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อจะได้อีก ป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามมาภายหลัง ดังนั้นจึงต้องมีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการ

บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน โดยการให้บัณฑิตที่จบการศึกษาและว่างงานมาทำหน้าที่ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้ยั่งยืน ในการที่จะทำให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองยั่งยืน ได้นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับบัณฑิตเพียงอย่างเดียวหรือขึ้นอยู่กับ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเท่านั้น แต่ต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ ร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของรัฐบาล หรือสถานะเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตาม โครงการนี้เป็นโครงการที่มีประโยชน์ ทั้งกับรัฐบาล และกับประชาชนทั่วประเทศ คือทำให้รัฐบาลทราบความเป็นจริงที่ไม่เคยทราบมาก่อน จึงทำให้รัฐบาลมีแนวทางในการพัฒนาประเทศอย่างถูกต้อง และตรงจุดมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการการเรียนรู้ของบัณฑิตที่ต้องเข้าถึงท้องถิ่น บัณฑิตเองก็จะได้ยกระดับการศึกษาของตน แต่ระยะเวลาของโครงการสั้นมากและอาจจะทำให้การประเมินโครงการของบัณฑิตยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร อีกทั้งเป็นโครงการที่ใหม่ ดังนั้น หากต้องการที่จะเห็นผลสัมฤทธิ์ของโครงการ รัฐบาลก็น่าจะมีโครงการนี้อย่างต่อเนื่องไปอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ขึ้นและบทบาทระหว่างบัณฑิตในการเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชนจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

6. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
2. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน
3. ชุดวิชาสารนิพนธ์
4. หนังสือรวมบทความการประเมินโครงการ
5. หนังสือการประเมินโครงการ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

การดำเนินการวิจัย และประเมินโครงการแบบมีส่วนร่วมของ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารและจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านวังกะทะ ซึ่ง ได้ใช้รูปแบบแนวคิดแบบ "ซิฟฟ์โมเดล" เป็นแนวคิดหลักในการประเมิน โดยพิจารณาจากแผนภูมิ ระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านวังกะทะ ซึ่ง โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วย สองหน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

โดยมีตัวแปรที่ต้องประเมินดังต่อไปนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อมหรือบริบทชุมชน (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพ โดยทั่ว ๆ ไปของหมู่บ้านวังกะทะ เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน เศรษฐกิจและความเป็น อยู่ของสมาชิกในหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งได้ดำเนินการเก็บข้อมูลไปแล้วดังนี้

1.1 เก็บข้อมูลตามแบบเก็บบริบทชุมชนที่กำหนด

1.2 จัดเวทีชาวบ้านเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้าน เพื่อค้นหาอดีตที่ภูมิใจ ปัจจุบันที่ภูมิใจ ความ ผัน ความต้องการในอนาคต โดยกระบวนการ AIC สรุปศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อย

1.3 เก็บข้อมูลตามแบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ในแบบเก็บข้อมูลที่กำหนดโดย การสุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน ซึ่งจะต้องเก็บข้อมูลนี้ 2 ครั้งเพื่อนำมา เปรียบเทียบกัน ระหว่างก่อนเริ่ม โครงการและหลังจากที่ดำเนินการแล้ว

1.4 แบบสอบถามและสังเกตการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการประเมินสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไปของหมู่บ้าน

2. การประเมินเพื่อตัวป้อนเข้า(Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อการพิจารณาความ เหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร หรือทุนทางสังคมที่มีอยู่แล้วว่าจะช่วยให้การดำเนิน โครงการประสบผลสำเร็จหรือไม่โดยพิจารณาจากแผนภูมิ ระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านวัง กะทะ โดยมีปัจจัยเบื้องต้นที่ต้องประเมินทั้งสองระบบ ดังนี้

2.1 สำหรับผู้ให้กู้ คือหน่วยระบบการบริหารกองทุนบ้านวังกะทะมีปัจจัยดังนี้

- 1) นโยบายของรัฐบาล
- 2) เงินหนึ่งล้านบาท

- 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 5) สมาชิกผู้ขอกู้
- 6) บทบาทของบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน

2.2 สำหรับผู้กู้ คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละคน

- 1) เงินที่กู้มา
- 2) เงินทุนของตนเอง และเงินอื่นๆ
- 3) โครงการที่เขียนขึ้นเป็นแบบแผน
- 4) สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีการดำเนินงาน
- 5) แผนรับรองผลผลิต

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ส่วนนี้เป็นการประเมินเพื่อ

3.1 หาข้อบกพร่องของการดำเนิน โครงการ เพื่อทำการแก้ไขให้สอดคล้องกับ ข้อบกพร่อง
นั้นๆ

3.2 หาข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะสั่งการเพื่อพัฒนางานต่างๆ

3.3 บันทึกภาวะของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักฐาน

3.4 สำหรับผู้ให้กู้ คือ หน่วยระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านวังกะทะมีกระบวนการ
ประเมินดังนี้

- 1) การคัดเลือกผู้กู้
- 2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3) การรับชำระหนี้
- 4) การทำบัญชี

3.5 สำหรับผู้กู้ คือหน่วยการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละคน มีกระบวนการที่ต้องประเมิน
ดังนี้

- 1) การทำกิจการที่ถูกต้องวิธี
- 2) การหาตลาดที่ดี
- 3) การหาวัสดุที่ดี
- 4) การทำบัญชี
- 5) การประเมินผลผลิต

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้แต่ต้น รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยน โครงการ

4.1 สำหรับผู้ให้กู้ คือหน่วยระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านวิงกะทะผลผลิตที่เกิดขึ้นที่ต้องประเมิน ดังนี้

- 1) จำนวนผู้ให้กู้
- 2) ยอดเงินให้กู้
- 3) ชื่อเสียงของหมู่บ้าน

4.2 สำหรับผู้กู้ คือหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละคน มีผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นที่ต้องประเมิน ดังนี้

- 1) รายได้ที่เป็นตัวเงิน
- 2) ผลผลิตที่เป็นสิ่งของ
- 3) ชื่อเสียงที่เกิดขึ้น
- 4) การได้รับความพอใจ

จากขั้นตอนการประเมินของชีพพีโมเดลดังกล่าวก็จะได้ข้อมูลที่เป็นสารสนเทศเพื่อมาใช้ในการวิเคราะห์โครงการกองทุนหมู่บ้านวิงกะทะ โดยกลไกการทำงานของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีบัญญัติเป็นผู้ทำการประเมินโครงการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะการจัดแบ่งประชากรของการวิจัยจัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545)ชุดวิชาวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กล่าวไว้ ดังนี้

2.1 ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถแจงนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้านวิงกะทะ จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านวิงกะทะ

2.2 ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยไม่สามารถแจงจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีอยู่เป็นจำนวนที่แท้จริงเป็นเท่าใด เช่น สมาชิกในหมู่บ้านที่มีจิตสำนึกที่ดีต่อกองทุน สมาชิกที่มีความซื่อสัตย์ (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ

ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วย เช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร ผู้วิจัยจะทำการวิจัยโดยสุ่มจากจำนวนประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เช่น แยกตามคั้ม อาชีพ อายุ เพศ

2. ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จากการศึกษาผู้วิจัยเลือกสุ่มตัวอย่างจากประชากรในหมู่บ้าน 50% ของประชากรทั้งหมด ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้กู้เงินกองทุนและประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545)

ประชากร (Population) ที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่อยู่ในหมู่ 4 อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการกองทุน ผู้นำหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ และประชาชนในหมู่บ้านทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกองทุน ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลก็ด้วยการสุ่มตัวอย่างคณะทำงานเพื่อเพิ่มความสัมฤทธิ์ผลงานนิเทศงานนักศึกษา.(2545) ได้กำหนดไว้ว่าถ้ามีจำนวนครัวเรือนมากกว่า 100-140 ครัวเรือน ให้ใช้กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อยร้อยละ 50 ของจำนวนประชากร คือ 50-70 คน โดยหมู่บ้านวังกะทะแห่งนี้มีจำนวนครัวเรือนประมาณ ประมาณ 80 ครัวเรือน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ คือ เก็บทั้งหมด 40 คน โดยใช้หลักการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีของ สุภาพร ทินประภา. (2540) ที่กล่าวไว้ว่าวิธีการสุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มจะได้ตัวแทนที่ดี ดังนั้นไครณีหมู่บ้านวังกะทะ การเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2. หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

รายการตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านวังกะทะ มีดังนี้

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) คำว่า บริบท หมายถึง สภาพแวดล้อมเป็นตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

ก. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การทำมาหากินของประชาชน

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. สถานะทางเศรษฐกิจของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเป็นอยู่ และ โอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน
6. สถานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นชนบท
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ข. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การประกอบอาชีพ และความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมู่บ้าน
3. วัฒนธรรมประเพณี
4. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
5. ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงินกองทุน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการกองทุน
 - 2.4 การประชาสัมพันธ์
 - 2.5 บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน
 - 2.6 การเตรียมความพร้อม/สร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุน
 - 2.7 คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 3.1 การจัดทำระเบียบกองทุน
 - 3.2 การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน
 - 3.3 ระบบบัญชีกองทุน

3.4 กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน

- คุณสมบัติของสมาชิก
- การรับสมัคร
- การฟื้นฟูสภาพสมาชิก
- ประเภทสมาชิก
- การทำทะเบียนสมาชิก

3.5 กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน

- ขั้นตอนการขอกู้
- การเสนอโครงการขอกู้
- การคัดเลือกผู้กู้
- การโอนเงินให้ผู้กู้

3.6 การส่งเสริมการใช้จ่ายเงินกู้

- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- การช่วยเหลือตลาด

3.7 การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้

3.8 การจัดทำรายการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

3.9 การจัดสรรผลประโยชน์

3.10 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- จำนวนผู้กู้
- ยอดเงินให้กู้
- จำนวนสมาชิกกองทุน
- จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด
- ยอดเงินที่มีการชำระคืน

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

- จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- การขยายกิจการของผู้กู้
- การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน
- การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้
- การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง
- ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังต่อไปนี้

ก. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพที่ดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การทำมาหากินของประชากร ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเป็นอยู่ และโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน
6. ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นชนบท
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ข. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การทำมาหากินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมู่บ้าน
3. วัฒนธรรมประเพณี
4. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
5. ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ค. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว
2. ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือญาติ
3. หนี้สินของครอบครัว

4. อาชีพหลักของผู้กู้
 5. รายได้ของครอบครัว
 6. ประสบการณ์ในการดำเนินงาน
 7. สมาชิกในครอบครัว
 8. สภาพการอยู่อาศัย
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
 2. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
 3. วัตถุประสงค์การกู้เงินตาม โครงการ
 4. สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และ วัสดุดิบในการประกอบอาชีพ
 5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
 6. จำนวนแรงงาน
 3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 1. การดำเนินงานอย่างถูกวิธี
 2. การหาตลาดที่ดี
 3. การหาวัสดุดิบที่ดี
 4. การทำบัญชีให้จ่ายเงิน
 5. การใช้จ่ายเงินกู้
 6. การหาความรู้เพิ่มเติม
 4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 1) รายได้เป็นเงิน
 - 2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นตั้งของ
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 1) ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - 2) ผู้กู้ได้ดำเนินการด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
 - 4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - 1) ผู้กู้อมีการพึ่งตนเอง
 - 2) ผู้กู้อมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - 3) การกลับคืนถิ่นฐานของประชาชน

4) คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น

หนังสือพิมพ์ ชีวิตชุมชน ฉบับที่ 11 มีนาคม - มิถุนายน 2544. กล่าวว่า ผลการศึกษา เพื่อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในภาคอีสานตอนล่างพอสรุปได้ว่า ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน มีประเด็นที่ควรนำมาประเมินดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้
2. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
3. ในชุมชนเกิดการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน
4. ในชุมชนมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ
5. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
6. ชุมชนมีการยกย่องคนทำความดี
7. ชุมชนมีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส
8. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
9. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสดูแลความรู้
10. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น รักใคร่ปรองดองกัน
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

ซึ่งตรงกับแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บร. 2) จากส่วนกลาง

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นมีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปเป็นเงินกองทุนเพื่อกระจายเงินให้ผู้กู้รายอื่นต่อไป ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

4.1 เครื่องมือวัดแบบมาตรฐาน เป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้เทคนิคและวิธีการสร้างอย่างเป็นระบบ มีการนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพ และประสิทธิภาพของเครื่องมือนั้นก่อนนำไปใช้วัดจริง

4.2 เครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ เป็นเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้ผลการศึกษาตามที่ต้องการแล้วก็จะไม่ถูกนำมาใช้อีก ผลที่ได้จากการวัดก็มีความเชื่อถือได้ระดับหนึ่งและถ้ามีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้วอาจได้เครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานได้ เช่น แบบสอบถามเกี่ยวกับบริบทชุมชน และแบบสัมภาษณ์ อื่น ๆ ที่ใช้ในการสอบถามตามจุดประสงค์ที่ต้องการทราบอื่น ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนบ้านวังกะทะ ได้แก่แบบรายงาน(บร.)ต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ได้แก่

บร. 1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน

บร. 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) ได้แก่

บร. 1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน

บร. 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

บร. 3 แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคนที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน

บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน

บร.7แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของหมู่บ้านในทัศนคติ

บร. 8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

บร. 9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์

บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน

บร.11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

3. แบบสังเกต (Observation) ได้แก่

บร. 4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน

บร. 5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

บร. 6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน

บร. 10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน

บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

บร. 12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1. การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือวิจัยที่จะต้องใช้ตัวบุคคลซึ่งในที่นี้คือตัวของผู้วิจัยเองมาทำหน้าที่ในการวัด โดยได้จากการสอบถามและสังเกตพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วทำการบันทึกข้อมูลที่ได้ไว้เพื่อไม่ให้เกิดการออกนอกประเด็น ไม่ควรใช้ระยะเวลาในการสังเกตนานเกินไป รูปแบบของการสังเกตอาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

ก. การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนโดยผู้วิจัยเอง เช่น การประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ร่วมประชุมสมาชิกกองทุนเพื่อสังเกตการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

ข. การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้วิจัยฟังในภายหลังหรือจากการสอบถาม

2. การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการสนทนาแต่เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คำถามที่ผู้วิจัยใช้ในการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเป็นคำถามจาก บร. 1-12

3. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้มากที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูล รูปแบบของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยทำการวิจัย คือ

ก. แบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed Form Questionnaire) จะมีข้อความและคำตอบให้ผู้ตอบเลือกตอบโดยมีตัวเลือกตอบ 2-3 ข้อ เช่น บร. 2

ข. แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Opened Form Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ไม่มีการกำหนดคำตอบแต่จะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ถามได้อย่างอิสระ เช่น บร. 3 บร. 9

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากกลุ่มเป้าหมายหรือเอการหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการประเมินนั้นก็จะมีแหล่งข้อมูล ประเภทของข้อมูล และขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง นั่นก็ได้มาจากแบบ บร. 1-12

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้เลือกใช้ข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้วนั่นก็คือ จปฐ. กชช.2ค.

ประเภทของข้อมูล

โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ก็ต้องเก็บข้อมูลแยกตามประเภทของข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ เช่นรายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในหมู่บ้าน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรยายลักษณะที่เกี่ยวกับความคิดเห็น ทศนคติ ซึ่งมีวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกันจากข้อมูลเชิงปริมาณ

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เริ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามปฏิทินการปฏิบัติการของนักศึกษา ในคู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร การจัดการและประเมิน โครงการ ดังนี้

1. ทำการเก็บข้อมูลบริบทหมู่บ้านวังกะทะ โดยการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารจากอำเภอ เช่น จปฐ. กชช.2ค. ตามแบบ บร.1

2. ทำการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนบ้านวังกะทะ และสมาชิกในหมู่บ้านในเรื่องความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามแบบ บร. 3

3. ทำการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านวังกะทะ โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 ในครั้งที่ 1

4. ทำการสังเกตการจัดเวทีวิเคราะห์แผนแม่บทหมู่บ้านวังกะทะ ด้วยกระบวนการ AIC ตามแบบ บร.12

5. ทำการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุน บ้านวังกะทะ และการจัดทำระเบียบกองทุน ตามแบบ บร. 9 โดยการสอบถามและสัมภาษณ์สมาชิกทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน

6. ทำการสัมภาษณ์และสังเกตผู้กู้เงินกองทุนบ้านวังกะทะ ในเรื่องการดำเนินการตามโครงการเงินกู้เป็นระยะ ๆ ตามแบบ บร. 4 และ บร. 11

7. ทำการสังเกตการจัดเวทีวิเคราะห์แผนแม่บทตำบลวังกะทะ ด้วยกระบวนการ AIC ตามแบบ บร.12

8. ทำการสังเกตและจัดกลุ่มเสวนาสมาชิก กลุ่มผู้กู้เงิน กลุ่มผู้ปลูกข้าวโพด กลุ่มผู้ปลูกพืชตามฤดูกาล ปลูกมันสำปะหลัง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ตามแบบ บร. 6

9. ทำการสังเกตการจัดทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุนบ้านวังกะทะ ตามแบบ บร. 9

10. ทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติต่อการติดตามประเมิน โครงการ โดยการสอบถามและสัมภาษณ์สมาชิกทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน ตามแบบ บร. 9

11. ทำการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับความคิดเห็นและทัศนคติต่อกองทุน บ้านวังกะทะ ตามแบบ บร. 9

12. ทำการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านวังกะทะ โดยการสอบถามและการสัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 ในครั้งที่ 2

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

ชาวบ้านให้ความสนใจและสมัครเป็นสมาชิกกองทุนจำนวนมาก การบริหารจัดการเงินกองทุนเป็นไปด้วยดี ปัญหาการคอร์รัปชันหรือความไม่โปร่งใสของกรรมการกองทุนยังไม่มีให้เห็น เพราะจะมีฝ่ายตรวจสอบ ภายในคอยตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และคณะกรรมการกองทุนนั้นเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์การทำงาน เช่น เหม่ญกุก เคยทำงานด้านบัญชีมาบ้าง ฉะนั้นเรื่องการทำบัญชีของกองทุนจะไม่มีปัญหา ความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิก สามารถชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเงินกู้ตรงตามวันเวลาที่กำหนด สำหรับสมาชิกที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์นั้น ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังกะทะมีกรรมการฝ่ายตรวจสอบและเฝ้ารัดหนี้สินคอยดูแลอยู่จึงยังไม่มีปัญหาใด ๆ

โครงการที่สมาชิกเสนอขอกู้ส่วนใหญ่จะนำไปดำเนินงานด้านการเกษตร เช่น ปลูกพืชตามฤดูกาล ปลูกพืชไร่ เลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่และสุกร จำนวนเงินที่สมาชิกกู้ในช่วง 15,000 - 20,000 บาท ในการอนุมัติการกู้แต่ละครั้งกรรมการ จะดูว่าสมาชิกแต่ละรายมีความสามารถในการใช้หนี้มากน้อยเพียงใด (ตามระเบียบการอนุมัติเงินกู้) และถ้าสมาชิกรายใดไม่ชำระหนี้กับกองทุนก็จะถูกตัดสิทธิ์การกู้ครั้งต่อไปและถูกปรับดอกเบี้ยเพิ่มอีก 0.25% และมีคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบและเฝ้ารัดหนี้สินคอยดูแลการชำระหนี้ ทั้งยังเป็นการทำลายชื่อเสียงตนเองไม่มีผู้ใดกล้าค้าประกันให้ทำให้ไม่สามารถกู้เงินจากกองทุนใด ๆ ได้ ฉะนั้นกองทุนหมู่บ้านวังกะทะ จึงไม่น่าเป็นห่วง และเมื่อครบกำหนด 1 ปี สมาชิกก็จะนำเงินมาชำระคืนพร้อมดอกเบี้ยอีก 12% ตามที่ตกลงกันไว้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และถ้าสมาชิกร่วมมือร่วมใจกันพัฒนากองทุน ใช้เงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านแล้วทุกหมู่บ้านก็จะพึ่งตนเองได้ยั่งยืนและมั่นคงต่อไป เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะมั่นคงตามไปด้วย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ติดตามการประเมินโครงการ

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

1. บริบทระดับประเทศ

1.1 ความยากจนของประเทศ

จากรายงานผลประจำปีของธนาคารกสิกรไทย(http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001_Thai.pdf) ได้กล่าวถึงความยากจนของประเทศ ดังนี้คือ ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในรอบปี 2544 ขยายตัวได้เพียงเล็กน้อย ภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมชะลอตัวตามการใช้จ่ายบริโภคของประชาชนที่อ่อนตัวลง การส่งออกและการนำเข้าหดตัวตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลลดลง ภาวะเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ ส่วนภาคการเงินนั้นสภาพคล่องของระบบยังมีอยู่สูง กดดันให้ดอกเบี้ยทรงตัวในระดับต่ำ แต่การปล่อยสินเชื่อของระบบธนาคารเพิ่มขึ้นไม่มากนักเพราะภาวะเศรษฐกิจยังไม่เอื้ออำนวย ทำให้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ยังคงเป็นภาระหนักต่อระบบธนาคาร ในรอบปี 2544 ระบบธนาคารพาณิชย์มีผลประกอบการดีขึ้นบ้าง อย่างไรก็ตาม แต่ละธนาคารก็ยังคงต้องเร่งปรับตัวให้ทันกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในปี 2544 ที่ผ่านมา ธนาคารกสิกรไทยได้เร่งปรับกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจธนาคารและเร่งปรับองค์กรอย่างต่อเนื่องจากปี 2543 เร่งพัฒนานำไปสู่การปฏิบัติที่เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นในปี 2544 ขณะเดียวกันธนาคารก็ได้นำแนวคิดใหม่ในด้านบริหารจัดการแบบครบวงจร “Balanced Scorecard” มาใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของธนาคาร เพื่อสร้างความสำเร็จในทุกๆด้าน อย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

จากรายงานผลประจำปี2544ของธนาคารกสิกรไทย(http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001_Thai.pdf) ได้กล่าวถึงบริการสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ((SMEs) โครงการให้ความร่วมมือในการสนับสนุนทางการเงินแก่ SMEs ร่วมกับกองทุนเพื่อร่วมลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Venture Capital Fund) เป็นความร่วมมือกับภาครัฐ เพื่อร่วมสนับสนุนลูกค้า SMEs ของธนาคารที่มีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ให้มีโอกาสได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน จากกองทุนเพื่อร่วมลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Venture Capital Fund) หรือกองทุนรวม SMEs โดยมีบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมวรรณ จำกัด เป็นผู้จัดการกองทุน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินและช่วยปรับปรุงอัตราส่วนหนี้สิน

ต่อทุน (Debt to Equity Ratio) ของกลุ่มลูกค้า SMEs ของธนาคาร ซึ่งกลุ่มลูกค้า SMEs ของธนาคาร จะประกอบด้วย

- 1) สินเชื่อเพื่อโครงการลดต้นทุนประหยัดพลังงาน SMEs
- 2) บริการให้คำปรึกษาแก่ SMEs ร่วมกับ สถาบันคีนันแห่งเอเชีย (Kenan Institute -- Asia)
- 3) บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัย
- 4) บริการเงินโอนให้ผู้รับที่ไม่มีบัญชีธนาคารผ่านระบบ On-line
- 5) โครงการ e - Coupon
- 6) บริการ m-Commerce ใช้โทรศัพท์มือถือของ AIS
- 7) บริการเติมเงินโทรศัพท์พร้อมใช้ (Pre-Paid Phone)
- 8) บริการอินเทอร์เน็ตอีซี่เพย์ (Inet Easy Pay)
- 9) บริการระบบตอบรับอัตโนมัติ (Interactive Voice Response)

1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

จากรายงานผลประจำปี 2544 ของธนาคารกสิกรไทย (http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001_Thai.pdf) จากผลการดำเนินงานตามงบการเงินเฉพาะของธนาคารสำหรับปี 2543 และปี 2544 สาเหตุหลักที่ทำให้ไรสุทธิลดลง เนื่องจากธนาคารตั้งค่าเผื่อการค้อยค่าของทรัพย์สินรอการขาย เพื่อให้สามารถรองรับการค้อยค่าของสินทรัพย์ ค่าใช้จ่ายในการถือครองและค่าใช้จ่ายในการขายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนผลการขาดทุนจากการขายของทรัพย์สินรอการขายที่มีอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของธนาคารในการจัดการทรัพย์สินรอการขายด้วยหลักความระมัดระวังยิ่งขึ้น และได้ตั้งเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่ม เพื่อรองรับผลการขาดทุนทั้งหมดที่จะเกิดจากการขายลูกหนี้ของธนาคารให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย

ผลการดำเนินงานประจำปี 2544 คณะกรรมการของธนาคารเสนอผลการดำเนินงานดังนี้

ขาดทุนคงเหลือยกมาจากงวด 31 ธันวาคม 2543	88,173,511,823.92	บาท
กำไรสุทธิประจำปี 2544	1,008,450,264.49	บาท
การจำหน่ายส่วนเกินทุนจากการตีราคาทรัพย์สิน	163,580,374.46	บาท ขาด
ทุนคงเหลือยกไปงวดบัญชีหน้า	87,001,481,184.97	บาท

(ไม่จ่ายเงินปันผลสำหรับรอบระยะเวลา 1 ปี ของปี 2544)

สถิติฐานะการเงินและผลการดำเนินงานงบการเงินเฉพาะของธนาคาร

(หน่วย : ล้านบาท)

	2544	2543	2542	2541	2540
สินทรัพย์					
เงินสด	12,142	11,959	14,612	9,400	10,227
รายการระหว่างธนาคารและตลาดการเงิน	164,496	172,048	94,767	69,068	87,195
หลักทรัพย์ซื้อ โดยมีสัญญาขายคืน	3,700	200	23,800	39,733	36,265
เงินลงทุนสุทธิ	113,465	83,777	87,040	52,893	39,243
เงินให้สินเชื่อ (หักค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและ ค่าเผื่อการปรับมูลค่าจากการปรับโครงสร้างหนี้	437,440	455,810	467,089	490,672	581,873
ดอกเบี้ยค้างรับ	2,103	2,231	2,607	8,713	8,723
ทรัพย์สินรอการขายสุทธิ	11,634	12,670	6,705	1,561	1,458
ภาระของลูกค้านจากการรับรอง	612	706	845	1,054	2,288
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สุทธิ	22,173	22,290	18,851	19,880	20,452
สินทรัพย์อื่น	6,520	6,386	8,380	11,723	10,451
รวมสินทรัพย์	774,385	768,077	724,696	704,439	795,385
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น					
เงินฝาก	664,846	647,334	608,734	579,333	588,414
รายการระหว่างธนาคารและตลาดการเงิน	13,831	16,825	23,734	41,842	106,903
หนี้สินจ่ายคืนเมื่อทวงถาม	3,456	2,251	3,643	2,838	2,988
หลักทรัพย์ขายโดยมีสัญญาซื้อคืน	-	10	-	-	309
เงินกู้ยืมระยะสั้น	-	7,500	-	-	-
เงินกู้ยืมระยะยาว	48,748	48,551	54,908	14,773	16,861
ภาระของธนาคารจากการรับรอง	612	706	845	1,054	2,288
หนี้สินอื่น	15,821	19,320	11,813	13,267	20,814
รวมหนี้สิน	747,314	742,497	703,677	653,107	738,577
ส่วนของผู้ถือหุ้น	27,071	25,580	21,019	51,332	56,808

รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	774,385	768,077	724,696	704,439	795,385
--------------------------------	---------	---------	---------	---------	---------

1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

จากรายงานผลประจำปี 2544 ของธนาคารกสิกรไทย (http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001_Thai.pdf) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน ดังนี้คือจากสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอยและขยายตัวของสินเชื่อในอัตราที่ลดลง ได้ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งต้องพยายามปรับตัวโดยหันมาให้ความสำคัญกับกลุ่มลูกค้าผู้บริโภครายย่อยมากขึ้น เนื่องจากเล็งเห็นว่า เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการเติบโต ทำให้การแข่งขันในกลุ่มนี้มีมากขึ้น ธนาคารพาณิชย์หลายแห่งได้พยายามพัฒนาบริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอของลูกค้า ตลอดจนพยายามสร้างความพึงพอใจอันสูงสุดแก่ลูกค้า สำหรับธนาคารกสิกรไทย ในฐานะที่เป็นหนึ่งในสถาบันการเงินชั้นนำของประเทศไทย ที่มุ่งมั่นพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ในรอบปีที่ผ่านมาธนาคารได้มีการนำรูปแบบการบริการใหม่ๆ การพัฒนาเทคโนโลยี และการบริหารจัดการ สายงานวิสาหกิจ ที่ดูแลกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการและการขาย เพื่อสร้างประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินธุรกิจของธนาคาร โดยกำหนดจากมุมมองด้านความต้องการความพึงพอใจในการใช้บริการ โดยมีการจัดกลุ่มลูกค้าของธนาคารจากพฤติกรรมการใช้บริการ รายได้ และความต้องการของลูกค้า เพื่อการปรับปรุง รูปแบบการให้บริการและรูปแบบสาขาให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่มลูกค้าต่อไป นอกจากนี้ ธนาคารยังได้จัดทีมขายตรงให้สอดคล้องกับลักษณะของทุกกลุ่มลูกค้า การปรับรูปแบบบริการนี้จะอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าได้อย่างเต็มที่

2. บริบทระดับท้องถิ่น

2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านวังกะทะ

หมู่บ้านวังกะทะ หมู่ที่ 4 เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะตามธรรมชาติป่าไม้ที่สมบูรณ์จึงมีผู้เข้ามาตั้งถิ่นฐาน บ้านเรือนของชาวบ้าน ซึ่งกลุ่มคนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านรุ่นแรก ๆ เป็นคนที่มีถิ่นกำเนิดมาจากจังหวัด นครราชสีมา ได้ทำการเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หมู่บ้านนี้กว่า 42 ปี โดยย้ายเข้ามาอยู่เมื่อประมาณ พ.ศ. 2502 ซึ่งสาเหตุของการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หมู่บ้านวังกะทะแห่งนี้ ก็เนื่องมาจาก การต้องการมีพื้นที่ทำกินที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการเพาะปลูก ซึ่งในช่วงแรกที่เข้ามาในหมู่บ้าน อาชีพตั้งแต่ดั้งเดิมคือ การทำการเกษตร โดยทำการปลูกข้าวโพดเป็นพืชหลัก และเนื่องด้วยสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูก จึงได้มีกลุ่มคนจากหลาย ๆ ที่อพยพเข้ามาจับจองพื้นที่ทำกินกันเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับการนำพืชชนิดอื่น ๆ มาปลูกด้วย เช่น ได้มีการทำการเพาะปลูกในพื้นที่ของหมู่บ้านวังกะทะ หรือ อาจจะเป็นที่สามารถรับประทานได้ ก็ได้มีการนำมาเพาะปลูกเพื่อจำหน่าย

เป็นรายได้หลักของประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยกันมากขึ้น จึงได้มีการรวมกันก่อตั้งเป็นหมู่บ้าน

ในส่วนของที่มาของชื่อ หมู่บ้าน “วังกะทะ” จากการสอบถามความเป็นมาจากชาวบ้านที่เข้ามาอยู่ในช่วงแรก ๆ ได้บอกว่า หมู่บ้านแห่งนี้เป็นหมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีขนาดใหญ่มากนัก เรียกว่าวังและมีลักษณะน้ำที่อยู่มีคล้ายแอ่งเหมือนกะทะ ให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “วังกะทะ” และหนองน้ำแห่งนี้มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของคนในหมู่บ้านเป็นอย่างมาก ชาวบ้านทุกคนต่างก็ให้ความสำคัญจึงเรียกวังกะทะมาจนถึงปัจจุบัน

2.2สภาพปัจจุบันของหมู่บ้านวังกะทะ

ปัจจุบันหมู่บ้านวังกะทะ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 197 ครัวเรือน มีเนื้อที่ประมาณ 1,200 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 2,100 ไร่

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ หมู่บ้านหนองนกกะเต็น

ทิศใต้ หมู่บ้านซบตำราญ

ทิศตะวันออก หมู่บ้านคลองพลู

ทิศตะวันตก หมู่บ้านหนองขี้ตุน

อาชีพส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้านคือการทำเกษตร พืชที่นิยมปลูกได้แก่ ข้าวโพด ง มะม่วง มะขาม และผักสวนครัว ซึ่งที่ดินโดยส่วนใหญ่เป็นที่ดินที่ชาวบ้านมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างถูกต้อง พื้นที่ที่เป็นแหล่งน้ำภายในหมู่บ้านมี 1 แหล่ง ซึ่งในอดีตมีความสำคัญต่อคนในหมู่บ้านเป็นอย่างมาก แต่ปัจจุบันสภาพ แหล่งน้ำที่เคยอุดมสมบูรณ์เมื่อในอดีต ตามคำบอกเล่าของคนกลุ่มแรก ๆ ที่เข้ามาอาศัยอยู่ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีการสะสมของตะกอนดิน ที่เกิดจากการชะล้างพังทลายของหน้าดิน (erosion) ทำให้แหล่งน้ำตื้นเขิน ความสามารถในการกักเก็บน้ำลดน้อยลง ประโยชน์ที่เคยได้จากแหล่งน้ำก็ลดประสิทธิภาพลงไปด้วย แต่ในปัจจุบันชาวบ้านยังคงใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำนี้อยู่ โดยใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกพืชที่มีเนื้อที่เพาะปลูกไม่มากนัก นอกจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติแล้วยังได้มีการจัดทำฝายน้ำล้น เพื่อใช้สำหรับกักเก็บน้ำในช่วงฤดูแล้ง ส่วนในช่วงฤดูที่มีปริมาณน้ำฝนมากก็ปล่อยให้ไหลผ่านไปตามปกติ เพื่อไม่ให้เกิดการเอ่อล้นท่วมพื้นที่การเกษตรและบ้านเรือนของประชาชน

การก่อตั้งบ้านเรือนของประชาชนในหมู่บ้านวังกะทะ ลักษณะที่พบ โดยทั่วไป จะเป็นบ้านชั้นเดียว ยกสูง และบ้านที่สร้างบนพื้นที่ที่เป็นเนินสูงกว่าพื้นดินโดยปกติ เนื่องจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีทั้งที่เป็นสภาพลาดเอียง หรือเป็นลักษณะของไหล่เขา และพื้นที่ราบ ซึ่งการสร้างบ้านเรือนในที่สูง หรือการยกพื้นบ้านให้สูงจะ สามารถช่วยลดผลกระทบที่อาจสร้างความเสียหาย

จากการเกิดน้ำท่วมได้ การตั้งบ้านเรือนในหมู่บ้าน จะอยู่ค่อนข้างห่างกันพอสมควร โดยจะรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม ๆ

ระบบสาธารณูปโภคของหมู่บ้าน ได้มีการจัดทำสาธารณูปโภคขึ้น เมื่อปี พ.ศ.2537 โดยได้เริ่มโครงการประปาหมู่บ้านซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกรมโยธาธิการ และโครงการนำไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน เพื่อใช้ในการอำนวยความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน ในส่วนของถนน ที่เป็นเส้นทางหลักที่ใช้ในการเดินทางก็เป็นถนนลาดยาง แต่ถนนเส้นทางที่เชื่อมต่อกับถนนลาดยางเพื่อเข้ามาในหมู่บ้าน ระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร ยังไม่ได้มีการปรับปรุงพัฒนา ยังคงเป็นเส้นทางดินที่มีความกว้างของถนน ประมาณ 4 เมตร รถยนต์สามารถที่จะวิ่งสวนทางได้ แต่ไม่สะดวกนัก ซึ่งคณะกรรมการในหมู่บ้านมีแนวโน้มที่จะพัฒนาเส้นทางเข้าหมู่บ้านให้ดีขึ้น

2.3 สภาพเศรษฐกิจ

ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกร รายได้ต่อปีอยู่ที่ระดับประมาณ 30,000 ถึง 150,000 บาท นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่ม เพื่อทำการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย ซึ่งจัดทำโดยกลุ่มแม่บ้านวังกะทะ ทำการผลิตมะม่วงกวนที่มีรสชาติ หอมหวาน นำรับประทาน โดยจะทำการผลิตในช่วงเดือน กรกฎาคม จนถึงเดือนตุลาคม ซึ่งในช่วงนี้ก็สามารถที่จะเพิ่มรายได้ให้กับคนในหมู่บ้าน บทบาททางธุรกิจของหมู่บ้านคือ ผู้ผลิต โดยชาวบ้านซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกร ก็จะทำการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สามารถส่งจำหน่ายได้ โดยการจำหน่ายจะส่งต่อไปยังพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อผลผลิตทางการเกษตรถึงที่หมู่บ้าน ซึ่งก็จะมีทั้งกลุ่มพ่อค้าจากจังหวัดสระบุรี และกลุ่มพ่อค้าในหมู่บ้านที่รับซื้อเพื่อไปจำหน่ายยังตลาดสระนคร ในตัวเมืองจังหวัดนครราชสีมา รายได้ก็จะมาจากการขายผลผลิตให้กลุ่มลูกค้าดังกล่าว

2.4 ด้านวัฒนธรรม

มีความเป็นอยู่ลักษณะเครือญาติจากที่เข้ามาอยู่อาศัย ถึงจะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องเป็นญาติ คนในหมู่บ้านทุกคนต่างก็ รู้จักที่จะแสดงไมตรีจิตที่ดีต่อกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อย่างสังเกตเห็นได้ชัดเจน ยกตัวอย่าง เมื่อมีงานประเพณีที่สำคัญต่างๆ ของไทย ทุกคนในหมู่บ้านก็จะมาร่วมกันจัดงานอย่างครึกครื้น สนุกสนาน เป็นกันเอง สร้างความสมัครสมานสามัคคีของคนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ระบบสังคมของหมู่บ้านวังกะทะที่มีลักษณะที่บ่งบอกถึงความเป็นสังคมไทย คือ

- 1) อาชีพของคนส่วนใหญ่ คือ การทำการเกษตร
- 2) การมีระบบเครือญาติ
- 3) ความเป็นเพื่อนบ้าน (Neighborhood)

- 4) การมีการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนแรงงาน (Labor- Fuchang Group)
- 5) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อาวุโสและผู้เยาว์ (Patron – Client Relationship)
- 6) กลุ่มสมัครพรรคพวก (Entouorage) เช่น การเกิดคุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน
- 7) ความเป็นชุมชนธรรมชาติ (Natural Village Settlement) คือการรวมกันเป็นหมู่บ้าน

และมีการขยายขนาดของหมู่บ้านออกไปตามการเพิ่มของประชากร ทั้งจาก ภายใน และภายนอก (การอพยพย้ายถิ่นฐาน) รวมถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ มีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างคนในชุมชน โดยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร

2.5 ด้านการปกครอง

ด้านการปกครอง มีการปกครองตามแบบระบอบประชาธิปไตย คือ อำนาจอธิปไตยมาจากประชาชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญ 2543 มาตรา 3 ซึ่งหน้าที่ของประชาชนชาวไทย ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติถึงหน้าที่ของประชาชนชาวไทยไว้ 7 ประการดังนี้

1.หน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

2. หน้าที่ป้องกันประเทศ

3. หน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

4. หน้าที่เสียภาษีอากรตามกฎหมายกำหนด

5. หน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

6. หน้าที่ช่วยเหลือราชการตามที่กฎหมายกำหนด

7. หน้าที่รับการศึกษาอบรม ภายในเงื่อนไข และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ซึ่งหน้าที่ทั้ง 7 ประการเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่ประชาชนในประเทศที่ใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะต้องปฏิบัติ ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านวังกะทะก็เช่นกัน ดำรงชีวิตโดยอยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันการปกครองต่าง ๆ ดำรงอยู่และทำหน้าที่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่วยให้ประเทศชาติมีความสงบ เรียบร้อย มั่นคง และเจริญก้าวหน้าต่อไป

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านวังกะทะมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า มีการแนะนำให้ความรู้ มีการประชาสัมพันธ์ถึงโครงการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติที่จะนำเข้ามาดำเนินการยังหมู่บ้านวังกะทะ และได้มีการสอบถามถึงความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้านเกี่ยวกับ

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโครงการดังนี้

1. เพื่อให้ท้องถิ่นและชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ ให้กับคนในหมู่บ้าน

2. ทำให้ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

3. ทำให้ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้ และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานราก

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และสังคม

2) เงิน 1 ล้านบาท จากการสอบถามชาวบ้านมีความเข้าใจถึงจำนวนเงินนี้ว่า เป็นเงินสนับสนุนจากทางรัฐบาล ที่เป็นการให้เปล่ากับหมู่บ้าน ทั่วประเทศ โดยให้คนในหมู่บ้านร่วมกันบริหารจัดการด้วยตนเอง โดยที่ไม่ต้องส่งคืนรัฐบาลแต่อย่างใด แต่จำนวนเงิน 1 ล้านบาท ก็ยังคงอยู่ในหมู่บ้านตลอดไป

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน พบว่า มีการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านขึ้นเพื่อให้เข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารเงิน 1 ล้านบาท ให้เกิดประโยชน์กับคนในหมู่บ้าน โดยเน้นที่ผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจำเป็นต้องมีคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านวังกะทะพบว่า ได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้กู้ ไว้ดังนี้

1. ผู้กู้ต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านวังกะทะ

2. ต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านวังกะทะ หมู่ที่ 4 ตำบลวังกะทะ

3. ต้องเป็นผู้ที่คณะกรรมการเห็นสมควรให้เป็นสมาชิก

4. ต้องมีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้นขึ้นไป

5. ในการทำสัญญากู้ยืมเงินกองทุน จำเป็นจะต้องมีบุคคลค้ำประกัน จำนวน 2

คนต่อผู้กู้ 1 ราย

6. เป็นผู้ที่พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านวังกะทะ

7. มีความเสถียร และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

8. ผู้กู้ที่มีความประสงค์จะต้องการกู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน จะต้องมีการนำเสนอโครงการที่จะกู้เงินไปดำเนินการ โดยต้องแสดงรายละเอียดของโครงการ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ต่อคณะกรรมการด้วย เพื่อที่คณะกรรมการจะได้ใช้ในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้

ซึ่งสมาชิกกองทุนหมู่บ้านวังกะทะท่านใด ต้องการที่จะทำการกู้เงินจากกองทุนต้องมีคุณสมบัติตามที่ได้กำหนดไว้

2) การทำบัญชีของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนที่ทำหน้าที่ในส่วนของการทำบัญชี ยังขาดความเข้าใจในระบบการลงบันทึกในรูปแบบที่ถูกต้อง ตามหลักของทางบัญชี ซึ่งในส่วนของผู้ที่รับผิดชอบทำบัญชีของหมู่บ้าน คือ เลขานุการกองทุนหมู่บ้านวังกะทะ เป็นผู้ทำการเก็บรวบรวมบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ในส่วนการบันทึกรายการก็จะมีแบบฟอร์มจากทางพัฒนากรอำเภอปากช่อง นำมาเป็นแบบอย่างให้ในการบันทึก และได้มีการนำเสนอ รายการใช้จ่ายในบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ไปยังพัฒนากรอำเภอทุกเดือน

ในส่วนของการเบิกจ่ายเงินกองทุนให้กับสมาชิกที่ทำการขอกู้ ทางคณะกรรมการได้มีการเบิกจ่ายโดยการโอนเข้าบัญชีของผู้กู้แต่ละราย ผ่านทางธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจำนวนตัวเลขที่นำไปบันทึกในรายงานผลการดำเนินงานของกองทุน ก็เป็นตัวเลขเดียวกันกับที่ปรากฏในบัญชีกองทุนหมู่บ้านวังกะทะ เลขที่บัญชี 064303200812826

วิธีการลงบันทึกรายงานการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านวังกะทะ หมู่ที่ 4 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นที่ทำการบันทึกดังนี้

1.จำนวนสมาชิกที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้อนุมัติเงินกู้ยืม

2.อาชีพที่ผู้กู้ได้นำเงิน ไปประกอบอาชีพ โดยแบ่งเป็น

-เกษตรกรรม

-ค้าขาย

-อุตสาหกรรมในครัวเรือน

-ด้านช่าง

-อื่นๆ

3.จำนวนวงเงินในการกู้ยืมของสมาชิกซึ่งสามารถแบ่งเป็น

-2,000 – 5,000

-5,001 – 10,000

-10,001 – 15,000

- 15,001 – 19,999
- เต็มจำนวน 20,000
- มากกว่า 20,000

4.ระยะเวลาในการใช้คืนเงินกู้ยืมของสมาชิก แบ่งเป็น

- ก่อน 3 เดือน
- ระหว่าง 3 – 6 เดือน
- ระหว่าง 6 – 9 เดือน
- ระหว่าง 9 – 12 เดือน
- เต็ม 12 เดือน

โดยทำการบันทึกจำนวนคนในแต่ละรายละเอียด และแสดงตัวเลขของยอดเงินที่กู้ไปประกอบอาชีพในแต่ละกลุ่มผู้กู้ และในทุกรายละเอียดอื่นๆ ด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งตรงจุดนี้สามารถที่จะทำให้สมาชิกที่เข้าร่วมในกองทุนหมู่บ้านได้รับทราบ และเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน รวมทั้งเป็นการง่ายต่อการตรวจสอบการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านด้วยเช่นกัน

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรงพบว่า กองทุนหมู่บ้านวังกะทะ ได้มีการดำเนินกิจการของกองทุนมาเป็นระยะเวลา 9 เดือน ได้มีสมาชิกที่เข้าร่วมกองทุน จำนวน 80 ราย และอีก 3 กลุ่มองค์กร

และได้มีการอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกที่นำเสนอ โครงการเพื่อนำเงินไปประกอบอาชีพ จำนวน 80 ราย รวมเป็นเงิน 900,000 บาท

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า จำนวนสมาชิกที่สามารถกู้เงินกองทุนหมู่บ้านได้มีจำนวน 80 ราย จากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 97 ราย ซึ่งผู้กู้สามารถแบ่งกลุ่มอาชีพ ได้ดังนี้

-กลุ่มอาชีพเพาะปลูกพืช จำนวน 80 ราย โดยพืชส่วนใหญ่ที่ทำการเพาะปลูกคือ ข้าวโพด มะม่วง

ลักษณะอาชีพที่เกิดปรากฏในการนำเสนอโครงการของผู้กุนั้น เป็นอาชีพที่มีอยู่ก่อนแล้ว โดยที่ผู้กู้ส่วนใหญ่ ทำการกู้เงินเพื่อไปเป็นทุนสนับสนุนการทำอาชีพเดิมของตนเอง

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

1.กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง โดยจากการเก็บรวบรวมในรายละเอียดที่เป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนทั้งหมด 12 ตัวชี้วัด ซึ่งสามารถที่จะแสดงถึงความเข้มแข็งของชุมชน และศักยภาพของกองทุน ซึ่งชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล และแสดงความคิดเห็น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความสามัคคีของคนในชุมชน ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามมีค่า ความสามัคคีของคนในหมู่บ้านในระดับ มาก 56 % ซึ่งตัวเลขนี้สามารถที่จะแสดงถึงการให้ความร่วมมือร่วมใจของคนในหมู่บ้าน

2. ความซื่อสัตย์ของคนในชุมชน ซึ่งจากการเก็บข้อมูล 52 % มีความคิดเห็นว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ในระดับมาก ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งดีที่แสดงถึงความไว้เนื้อเชื่อใจกันของคนในหมู่บ้านเดียวกัน

3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี การยกย่องบุคคลที่กระทำดี ชาวบ้านมีความคิดเห็นอยู่ที่ระดับปานกลางร้อยละ 50 และระดับมาก ร้อยละ 50 เช่นกัน ซึ่งชาวบ้านจะให้การยกย่องผู้ที่ประพฤติดนในทางสร้างสรรค์ จึงจะได้เป็นที่ยอมรับนับถือ ของคนโดยทั่วไป

4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชน แสดงเป็นตัวเลขมีค่าอยู่ที่ระดับปานกลาง 60% ด้วยเหตุผลที่ว่า ลักษณะหมู่บ้านเป็นลักษณะสังคมไทย การแสดงออกที่มีน้ำใจต่อกันระหว่างคนในหมู่บ้านจึงเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน

5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม เฉลี่ยแล้วประมาณ 4 ครั้งต่อปี ซึ่งวิธีการแสวงหาความรู้ ทำได้โดยอาศัยสื่อต่างๆ และการจัดให้มีการอบรมของหน่วยงานราชการ ในด้านการส่งเสริมอาชีพ

6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ จำนวน 197 ครัวเรือน ซึ่งอาชีพที่ทำโดยส่วนใหญ่คือ การปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์

7. ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ปรองดองกัน จำนวน 197 ครัวเรือน เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวยังคงยึดอาชีพทางการเกษตร และมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองจึงไม่มีการย้ายถิ่นฐานกันมากนัก ความอบอุ่นในครอบครัวจึงปรากฏให้เห็นได้

8. ในชุมชนมีการรวมกลุ่มองค์กร จากปีที่แล้ว (พ.ศ. 2544) มีจำนวนการรวมกลุ่มองค์กร 4 กลุ่ม ในปีนี้ (พ.ศ. 2545) ยังคงมีจำนวนกลุ่มที่เท่าเดิม

9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา ผลการสำรวจพบว่าอยู่ในระดับมาก 84 % ซึ่งเป็นผลดีต่อการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านด้วยเช่นกัน

10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา เป็นการช่วยเหลือในลักษณะที่คงที่

11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม จากการสอบถาม

โดยยกตัวอย่าง ผู้นำหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ชาวบ้านต่างแสดงความคิดเห็นว่า ใช้ 74 % ด้วยเนื่องจากพื้นฐานทางด้านการศึกษาของคนในหมู่บ้านไม่สูงมากนัก คุณสมบัติอื่นๆ จึงเข้ามามีบทบาทสำหรับชาวบ้าน ในการเลือกผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งตรงจุดนี้ผู้ใหญ่บ้านมีทั้งคุณธรรมที่ดีในการบริหารจัดการกองทุน

12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน ผลการสำรวจ ปรากฏว่า ตอบว่า ใช้ 62 % ซึ่งการแก้ไขปัญหาจะเกิดจากการร่วมมือกันลงมือกระทำแก้ไขปัญหาโดยอาศัยความคิด และแรงงานจากคนในหมู่บ้านที่พอจะมีความสามารถมาช่วยกัน

2. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในกลุ่มผู้กู้อาชีพเดียวกัน และได้มีการแนะนำความรู้จากผู้ที่ดำเนินกิจการประสบผลสำเร็จ

3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด โดยลักษณะอาชีพที่เป็นเกษตรกรมีบทบาทเป็นผู้ผลิต สินค้า ดังนั้นจึงมีการติดต่อซื้อขาย ระหว่างหมู่บ้าน หรือต่างอำเภอ

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า ระบุการณ์ในการดำเนินการของผู้กู้ในแต่ละกลุ่มอาชีพ ต่างก็มีประสบการณ์กันมากพอ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการของตนเองให้ประสบความสำเร็จ เพราะด้วยพื้นฐานอาชีพที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร และการดำเนินการก็เป็นไปในลักษณะเดิม เพียงแต่เพิ่มทุนในการดำเนินการให้มากขึ้น โดยการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

โดยเฉลี่ยแล้วรายได้ของผู้กู้จะอยู่ที่ 30,000 – 150,000 บาทต่อปี

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วย B พบว่า มีการนำเงินที่กู้มาจากกองทุนหมู่บ้าน นำมาทำกิจการตามที่ได้นำเสนอต่อคณะกรรมการ โดยจำนวนเงินที่ได้รับ ในแต่ละรายจะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับประเภทของกิจการที่จะทำ ซึ่งวงเงินสูงสุดที่ให้ผู้กู้คือ 20,000 บาท ซึ่งตรงจุดนี้ ได้รับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกผู้กู้ว่า จำนวนเงินที่อนุมัติให้กู้ยังมีจำนวนที่น้อยไป สำหรับการนำไปลงทุนประกอบอาชีพของแต่ละราย

โดยมีการอนุมัติเงินกู้ ให้กับผู้กู้ได้ดำเนินการ 1 ครั้ง ครั้งแรก เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2545 เป็นเงินจำนวน 900,000 บาท มีจำนวนผู้กู้ทั้งหมด 80 ราย

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ในการทำกิจการของผู้กู้ เทคนิคและวิธีการที่ผู้กู้นำมาใช้ เป็นวิธีการที่เคยมีประสบการณ์ในการทำธุรกิจประเภทนั้นๆ มาแล้ว จึงค่อนข้างที่จะมีความเชี่ยวชาญ รู้จักที่จะแก้ไขปัญหาในการดำเนินกิจการของแต่ละคน ซึ่งการแก้ไขปัญหาที่จะมีความคล้ายคลึงกัน เนื่องจากภายในกลุ่มผู้กู้ได้มีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการทำกิจการอยู่บ่อยครั้ง

2. การหาตลาดที่ดี มีการแสวงหาช่องทางการจำหน่ายสินค้าเพื่อให้ได้ราคา โดยมีการเปรียบเทียบราคาขายผลผลิตให้กับผู้ซื้อที่จะมารับซื้อ หากเห็นว่าการให้ราคาที่สูงกว่าผู้รับซื้อรายอื่นๆ ก็จะทำการสินค้าให้กับผู้ซื้อรายนั้น

3. การหาวัตถุดิบที่ดี กลุ่มผู้กู้ในแต่ละกลุ่มอาชีพ มีการใช้วัตถุดิบที่แตกต่างกัน แต่แนวทางการหาวัตถุดิบมีความคล้ายคลึงกัน คือจะเป็นการซื้อจากร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าที่เป็นอาหารสัตว์สำเร็จรูป ยกตัวอย่างเช่นผู้กู้ในกลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ วัตถุดิบที่ใช้ คือ ลูกวัว อาหารสุกรสำเร็จรูป และอื่นๆ การหาวัตถุดิบที่จำเป็นมาใช้ในการดำเนินกิจการเป็นการซื้อจากร้านค้าที่ขายอาหารสัตว์ และหาซื้อลูกสุกรจากฟาร์มสุกร ในเขตพื้นที่อำเภอปากช่อง

ซึ่งผู้กู้ต่างก็มีความเชื่อมั่นในคุณภาพของวัตถุดิบที่จัดหามาว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอในการพัฒนาผลผลิตของตน

4. การทำบัญชี เนื่องจากเป็นการดำเนินกิจการในลักษณะธุรกิจภายในครอบครัว กลุ่มผู้กู้จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำบัญชี จะมีก็เพียงการลงบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรให้พอเข้าใจถึง จำนวนเงินที่ลงทุน ยอดเงินที่ได้จากการจำหน่าย แต่ไม่มีการจัดทำเป็นรายการทางบัญชีแต่อย่างใด

5. การวิเคราะห์ประเมิน กิจการที่ตนดำเนินการอยู่ โดยลักษณะการประเมินจะเป็นการวิเคราะห์กำไร ขาดทุน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับผลการดำเนินการในครั้งก่อนๆ ถ้ามีกำไรก็ดี ก็หมายความว่า ดำเนินธุรกิจเป็นที่น่าพอใจ

ซึ่งตรงจุดนี้สามารถที่จะทำให้ผู้กู้ได้รู้ถึงศักยภาพในการดำเนินกิจการของตนเองด้วย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินว่า ควรจะทำกิจการประเภทนี้ต่อไป หรือจะยุติการทำกิจการ

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1) ผลโดยตรง พบว่า กลุ่มผู้กู้มีรายได้จากการดำเนินกิจการ โดยการจำหน่ายผลผลิตซึ่งให้ผลเป็นไปตามความคาดหมาย คือ มีการกำหนดระยะเวลา และการประเมินราคาขายผลผลิตไว้ก่อนนำจำหน่าย ทำให้ผู้กู้มีรายได้เป็นจำนวนเงินตามที่ได้คาดการณ์ไว้

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ผู้กู้ได้มีการขยายกิจการของตน โดยการเพิ่มปริมาณในการผลิต ให้สูงขึ้น โดยใช้เงินทุนสนับสนุนจากการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน และยังได้มีการนำอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกให้กับการทำกิจการมาใช้ในการดำเนินการด้วย

นอกจากนี้กลุ่มผู้กู้ยังได้มีการศึกษาหาความรู้ในการทำกิจการ โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่มผู้กู้อาชีพเดียวกันทั้งในหมู่บ้านเดียวกัน และจากนอกพื้นที่ เพื่อเป็นการสร้างประสิทธิภาพการดำเนินกิจการของตนให้ดียิ่งขึ้น

3.)ผลกระทบทางอ้อม พบว่า ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง ในการทำกิจการ โดยเริ่มตั้งแต่การรู้จักคิดริเริ่มที่จะทำโครงการ การจัดหาวัตถุดิบ การหาตลาด การแสวงหาเทคนิค และวิธีการในการผลิต รวมถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจการ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจ มีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินกิจการของตนให้ประสบผลสำเร็จสูงสุด เป็นการกระทำที่บ่งบอกถึงแนว

4.3 ผลการทดลองวิธีการใหม่

จากการศึกษาการทำกิจการของแต่ละกลุ่มผู้กู้ไม่พบว่ามี การนำวิธีการดำเนินการที่แปลกใหม่มาใช้ในการผลิต

4.4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของกลุ่มผู้กู้ ที่ประกอบอาชีพปลูกพืชของหมู่บ้านวังกะทะ ได้มีการนำเงินที่นำไปประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งได้แก่ ข้าวโพด มะม่วง มะขาม กลุ่มอาชีพมีลักษณะสนับสนุนด้านทุนในการทำกิจการ เพื่อประโยชน์การหาปัจจัยที่ดีมีคุณภาพ ต่อการผลิต และมีความพอเพียง

4.5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.1 ผลที่เกิดจากการจัดการประชุมในหมู่บ้าน พบว่า ทำให้สมาชิกกองทุน ผู้กู้ และชาวบ้านในหมู่บ้านได้มีการปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการมากขึ้น ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินกิจการของโครงการกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น อันจะส่งผลดีต่อการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านในลำดับต่อไป

5.2 ผลที่เกิดจาก การเข้าไปประเมินการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านโดยบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน พบว่า สามารถทำให้ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความสนใจในโครงการกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น โดยสังเกตจากการที่มีชาวบ้านเข้ามาซักถามถึงรายละเอียดของโครงการ และมีการวิเคราะห์ วิจัยถึงวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4.6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1) การเกิดกองทุน พบว่า ได้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้น โดยความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งให้การสนใจสมัครเข้าเป็นสมาชิก และการปฏิบัติตามข้อบังคับ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองผักเสี้ยน

2) ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีการดำเนินการบริหารกองทุนโดยคณะกรรมการ 15 ท่าน ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง จากสมาชิกกองทุนเป็นผู้ยกมือสนับสนุน ให้เข้ามาทำหน้าที่ของแต่ละท่าน ที่ได้รับพิศชอบ โดยกรรมการแต่ละท่านต่างก็มีประสบการณ์ ในการเป็นคณะกรรมการของ กลุ่มองค์กร ในหมู่บ้าน

หลักในการบริหารงานใช้หลักของประชาธิปไตย คืออำนาจการตัดสินใจไม่ได้อยู่ที่ประธานกองทุนหมู่บ้านเพียงคนเดียว แต่ต้องเป็นการยอมรับของคณะกรรมการ ด้วย

3) การเรียนรู้พึ่งพาตนเอง พบว่า ผู้กู้แต่ละรายได้มีการพัฒนาการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ในระดับหนึ่ง คือ การมีความคิดที่จะดำเนินโครงการอย่างไรเพื่อให้ประสบความสำเร็จ โดยการสอบถามจากผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อน หรือการศึกษาจากผลการดำเนินงานของตนเองแล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข ถือเป็น การเรียนรู้และพึ่งพาตนเอง

4) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า มีการสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ จากการดำเนินกิจการ หรือจากเดิมที่มีรายได้น้อย เมื่อนำเงินมาลงทุนเพิ่มในส่วนของเดิม ผลผลิตที่ได้มีเพิ่มสูงขึ้น ผลตอบแทนก็จะเพิ่มสูงขึ้นด้วย ถ้าหากการดำเนินกิจการได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า เช่นนี้ไปเรื่อยๆ แน่แน่นอนว่า ย่อมสามารถที่จะเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจได้อย่างดี

5) การมีศักยภาพ และความเข้มแข็ง พบว่า ชุมชนมีความเข้มแข็งมากพอที่จะดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านให้ดำเนินกิจการต่อไป และมีศักยภาพเพียงพอต่อความยั่งยืนของกองทุน

2 ปัจจัยด้านบวก และด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

1. ปัจจัยทางด้านบวก พบดังนี้

- 1) ความสามัคคีของคนในชุมชน
- 2) ความซื่อสัตย์ของสมาชิกกองทุนที่ทำการกู้ยืมเงิน
- 3) การมีผู้นำที่มีความยุติธรรม
- 4) การที่คนในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน
- 5) การรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1. ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

-พื้นฐานทางการศึกษาส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้าน อยู่ในระดับที่น้อย

-ยังขาดบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญชำนาญในเรื่องของการทำบัญชีกองทุน

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า มีการจัดการประชุมประธานกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการเดือนละ 1 ครั้ง โดยทางอำเภอปากช่องเป็นผู้สนับสนุนให้มีการประชุม เพื่อรับทราบปัญหาในการดำเนินงาน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ ระหว่างหมู่บ้าน และชุมชน และได้มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกองทุนได้รับทราบในอีกลำดับหนึ่ง

1. ความเข้มแข็งของชุมชน

1) ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า

1.) ความสามัคคีของคนในชุมชน ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามมีค่า ความสามัคคีของคนในหมู่บ้านในระดับ มาก 56 % ซึ่งตัวเลขนี้สามารถที่นั้แสดงถึงการให้ความร่วมมือร่วมใจของคนในหมู่บ้าน

2.) ความซื่อสัตย์ของคนในชุมชน ซึ่งจากการเก็บข้อมูล 52 % มีความคิดเห็นว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ในระดับมาก ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งดีที่แสดงถึงความไว้วางใจกันของคนในหมู่บ้านเดียวกัน

3.) ชุมชนยกย่องคนทำความดี การยกย่องบุคคลที่กระทำดี ชาวบ้านมีความคิดเห็นอยู่ที่ระดับปานกลางร้อยละ 50 และระดับมาก ร้อยละ 50 เช่นกัน ซึ่งชาวบ้านจะให้การยกย่องผู้ที่ประพฤติดีในทางสร้างสรรค์ จึงจะได้เป็นที่ยอมรับนับถือ ของคนโดยทั่วไป

4.) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชน แสดงเป็นตัวเลขมีค่าอยู่ที่ระดับปานกลาง 60% ด้วยเหตุผลที่ว่า ลักษณะหมู่บ้านเป็นลักษณะสังคมไทย การแสดงออกที่มีน้ำใจต่อกันระหว่างคนในหมู่บ้านจึงเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน

5.) สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม เฉลี่ยแล้วประมาณ 4 ครั้งต่อปี ซึ่งวิธีการแสวงหาความรู้ ทำได้โดยอาศัยสื่อต่างๆ และการจัดให้มีการอบรมของหน่วยงานราชการ ในด้านการส่งเสริมอาชีพ

6) สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ จำนวน 197 ครัวเรือน ซึ่งอาชีพที่ทำโดยส่วนใหญ่คือ การปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์

7.) ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ปรองดองกัน จำนวน 123 ครัวเรือน เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวยังคงยึดอาชีพทางการเกษตร และมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองจึงไม่มีการย้ายถิ่นฐานกันมากนัก ความอบอุ่นในครอบครัวจึงปรากฏให้เห็นได้

8.) ในชุมชนมีการรวมกลุ่มองค์กร จากปีที่แล้ว (พ.ศ. 2544) มีจำนวนการรวมกลุ่มองค์กร 4 กลุ่ม ในปีนี้ (พ.ศ. 2545) ยังคงมีจำนวนกลุ่มที่เท่าเดิม

9) ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา ผลการสำรวจพบว่าอยู่ในระดับมาก 84 % ซึ่งเป็นผลดีต่อการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านด้วยเช่นกัน

10.) ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา เป็นการช่วยเหลือ
ในลักษณะที่คงที่

11.) ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม จากการสอบถาม โดยยกตัวอย่าง ผู้นำหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ชาวบ้านต่างแสดงความคิดเห็นว่า ใช่ 74 % ด้วยเนื่องจากพื้นฐานทางด้านการศึกษาของคนในหมู่บ้านไม่สูงมากนัก คุณสมบัติอื่นๆ จึงเข้ามามีบทบาทสำหรับชาวบ้าน ในการเลือกผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งตรงจุดนี้ผู้ใหญ่บ้านมีทั้งคุณธรรมที่ดีในการบริหารจัดการกองทุน

12.) ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน ผลการสำรวจ ปรากฏว่า ตอบว่า ใช่ 62 % ซึ่งการแก้ไขปัญหาจะเกิดจากการร่วมมือกันลงมือกระทำแก้ไขปัญหาโดยอาศัยความคิด และแรงงานจากคนในหมู่บ้านที่พอจะมีความสามารถมาช่วยกัน

2. ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า มีความรักในแผ่นดินที่ซึ่งใช้เป็นที่หล่อเลี้ยงชีวิต ให้กับตนเอง และคนในครอบครัว จึงมีความต้องการที่จะให้มีการพัฒนาไปในทางที่ดีเกิดขึ้น ฉะนั้นจึงเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนที่มีแนวโน้มที่จะยังคงมีอยู่และยั่งยืนตลอดไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านวังกะทะ หมู่ 4 ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมาก่อตั้งกองทุน เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2544 คณะกรรมการจัดการกองทุน 15 คน แบ่งเป็นชาย 10 คน หญิง 5 คน มีสมาชิกกองทุนทั้งสิ้น 97 ราย ได้รับเงินอนุมัติจากภาครัฐบาล จำนวนเงิน 1 ล้านบาทบ้านวังกะทะ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2545 โดยเก็บรักษาเงินไว้ธนาคารออมสินสาขาปากช่อง หมายเลขบัญชี 06-4303-20-081282-6 ได้ปล่อยเงินกู้ให้สมาชิก 80 ราย เป็นเงิน 900,000บาท และเงินกู้ยืมฉุกเฉินจำนวน 100,000บาท โดยมีรายละเอียดผู้กู้ไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพ

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านวังกะทะ และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

2) เพื่อทราบผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

3) เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง

อภิปรายผล

1. ผลการดำเนินงาน

1. ความเข้าใจของประชาชนในหมู่บ้านเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนในหมู่บ้าน ได้มีความเข้าใจถึง วัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นมาและรายละเอียดอันเนื่องกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้อย่างตรงตามเป้าหมาย และชัดเจน

2. ผลการประเมินหน่วยระบบ A พบว่า ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ได้มีการจัดการดำเนินการอย่างเรียบง่าย และเป็นกันเอง โดยเป็นการส่งเสริมและแนะนำการดำเนินการประกอบอาชีพ จากกลุ่มผู้กู้ด้วยกัน ซึ่งได้มีการแลกเปลี่ยนและเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมให้กับสมาชิกผู้กู้ด้วยกัน

3. ผลการประเมินหน่วยระบบ B พบว่า การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย เป็นไปด้วยความปกติ ผู้กู้มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพที่จะนำเงินที่กู้ไปดำเนินกิจการ และมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจการของตนเองเป็นอย่างดี

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านวังกะทะ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อทราบถึงความเข้มแข็งในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งหมู่บ้านวังกะทะ มีความเข้มแข็งในระดับปานกลางซึ่งดูได้จากการสรุปผลความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งได้สรุปไว้ในบร. 7 ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการสุ่มถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 % ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านวังกะทะ และการให้ความร่วมมือในการที่จะทำกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และจากการที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านทุก ๆ เดือน ทำให้ทราบข้อมูลได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อทราบผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ซึ่งกองทุนหมู่บ้านวังกะทะเกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้นซึ่งก็ตรงตามความต้องการของทางรัฐบาลที่กระจายเม็ดเงินสู่สังคมรากหญ้าซึ่งดูได้จากจำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านโดยส่วนใหญ่นำไปทำเป็นอาชีพเสริมจากอาชีพหลัก หรือบางส่วนนำไปเพิ่มทุนเพื่อขยายกิจการทำให้มีเงินเพิ่มขึ้น สามารถนำมาจับจ่ายใช้สอยเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้ และเงินส่วนที่เหลือยังสามารถนำมาเก็บออมได้อีกด้วย โดยการให้ความร่วมมือของชาวบ้านหมู่บ้านวังกะทะและการติดตามข่าวสารกองทุนหมู่บ้านของผู้นำชุมชนอย่างใกล้ชิด ทำให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและนำมาปฏิบัติอย่างถูกวิธี ทำให้ไม่มีอุปสรรคในการดำเนินงานมากนัก และจากการติดตามดูแลอย่างอย่างใกล้ชิดของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ พัฒนาการอำเภอ และหน่วยงานอื่นๆ อีก ซึ่งได้นำเสนอวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านอย่างถูกวิธี และได้อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทำให้เรื่องการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเป็นเรื่องที่ไม่ยากสำหรับชาวบ้านหมู่บ้านวังกะทะ

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวมาก่อน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2.1.2 เกิดความสามัคคีกันมากขึ้น โดยการที่คนในหมู่บ้านมีกิจกรรมที่จะต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำเพื่อความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

2.1.3 เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการที่คนในหมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนในการกู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพเสริมจากอาชีพหลักทำให้มีรายได้มากขึ้นส่งผลต่อภาพเศรษฐกิจโดยรวม

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 คนในหมู่บ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2 เนื่องจากคนในหมู่บ้านเป็นคนที่มีความรู้ค่อนข้างน้อย คือ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับประถมศึกษาทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้น ได้ทันท่วงทีจึงต้องทำการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐซึ่งบางครั้งก็เกิดการล่าช้า

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเข้มแข็งเกร่งในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน โดยผู้นำชุมชนต่างๆ จะมีการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นการประชุมที่มีบัณฑิตอาสาของแต่ละหมู่บ้านจัดการประชุมขึ้นตามแบบ บร. ต่างๆ หรือจะเป็นการประชุมที่ทางหน่วยงานรัฐบาลจัดขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวิธีการทำงานซึ่งกันและกัน และอาจจะพบวิธีการทำงานที่แปลกใหม่ออกไปเพื่อนำไปใช้ในการทำงานของแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพของท้องถิ่นตนเอง

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง กระบวนการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิภาพ การอยู่ในชุมชนอย่างมีสันติ ซึ่งเป็นการเขียนตัวชี้วัดที่แตกต่างไปจากตัวชี้วัดใน บร. 2 และเปรียบเทียบกัน ใน บร.

5. ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งสมาชิก ที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเติบโตขึ้น

5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการ สามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ และสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเก่า

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในหมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน ฯ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะให้มีการแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ไม่ตรงกับความเป็นจริง และไม่เอื้ออำนวยในการปฏิบัติหน้าที่

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 คณะกรรมการยังขาดความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชี

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน ผู้ทำสารนิพนธ์ได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ทางภาครัฐ ควรมีการส่งเสริมความรู้ เกี่ยวกับระเบียบกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนได้รับความเข้าใจ ควรที่จะมีหน่วยงานของรัฐจัดการอบรมให้ความรู้และเข้าไปดูแลใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการส่งอาชีพให้แก่ผู้กู้ เนื่องจากผู้กู้ นำเงินไปส่งเสริมอาชีพแต่ไม่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพเดิม เพื่อสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งกว่าเก่า

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ จังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังกะทะ. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังกะทะ. นครราชสีมา.
- เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ. 2545 ชุมชนวิชาการนิพนธ์. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักงาน. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.